

Зданевич Л.В. Концептуальна модель та організація підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми в умовах ступеневої освіти // Акмедосягнення науковців Житомирської науково-педагогічної школи: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – С. 174-198.

**ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА ЗДАНЕВИЧ – ТВОРЕЦЬ
ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Зданевич Лариса Володимирівна народилася 27 червня у 1968 році у м. Хмельницькому.

У 1987 р. закінчила Хмельницьке педагогічне училище з відзнакою, спеціальність "Дошкільне виховання".

У 1991 р. – Рівненський педагогічний інститут ім. Д. З. Мануїльського з відзнакою, спеціальність "Педагогіка і психологія (дошкільна)".

Стаж педагогічної роботи – 25 років.

Посада, науковий ступінь, вчене звання: завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук з 2004 р. Дисертацію захистила 2003 р. у спеціалізованій вченій раді Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України,

(спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти) на тему "Адаптація студентів педагогічних училищ до нових умов життєдіяльності". Вчене звання доцента кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик присвоєно у 2006 р.

Доктор педагогічних наук з 2014 р. Дисертацію на тему "Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми" захистила у спеціалізованій вченій раді Житомирського державного університету імені Івана Франка (спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти). Вчене звання професора кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик присвоєно у 2015 р.

Наукові інтереси: автор більше 150 наукових та науково-методичних праць з проблем професійної підготовки майбутніх вихователів у ВНЗ, дошкільної дидактики, управління ДНЗ, дошкільної адаптації-дезадаптації, дошкільної лінгводидактики тощо. Серед них 9 монографій, 16 навчально-методичних посібників, статті у фахових виданнях України та зарубіжних країн.

Член редакційної колегії збірника наукових праць Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії "Педагогічний дискурс", включеного до переліку фахових видань ВАК України. Рецензент збірника наукових праць "Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. Педагогічні науки". Член спеціалізованої вченої ради К70.145.01, вченої та методичної рад Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Заступник голови Регіональної лабораторії соціально-педагогічних проблем адаптації студентів до навчання в умовах ВНЗ Університету менеджменту освіти НАПН України, голова регіонального об'єднання викладачів дошкільної педагогіки, психології та фахових методик ВНЗ I-III рівнів акредитації. Керівник наукового гуртка "Обговорюємо проблему".

Член сектору дошкільної освіти Всеукраїнської громадської експертної ради з питань освіти і науки,

керівник секції планування сім'ї та родинного виховання. Член ЦК Профспілки працівників освіти і науки України, член Ради Вищої школи ЦК Профспілки працівників освіти і науки України.

Керує науковою роботою здобувачів. Координує роботу інформаційно-методичного центру зі спеціальності "Дошкільна освіта".

Викладає такі дисципліни: "Дошкільна педагогіка", "Психологія особистості", "Теорія і методика професійної освіти", "Методика викладання дошкільної педагогіки", "Соціальна педагогіка", "Технології викладання методик дошкільного виховання", "Педагогіка вищої школи".

Нагороди: нагрудні знаки МОН України "Відмінник освіти України" (2005 р.), "Софія Русова" (2006 р.); медаль М. Дарманського "За наполегливість у науці" (2014 р.); Почесні Грамоти МОН України (2004, 2009 рр.); Почесна грамота Академії Педагогічних Наук України (2006 р.); Почесна грамота Управління освіти і науки Хмельницької облдержадміністрації (2006, 2008 рр.); Почесна грамота Хмельницької облдержадміністрації (2013 р.), Грамота Інституту педагогіки Академії Педагогічних Наук України (2006р.); Почесна грамота ЦК Профспілки працівників освіти і науки України (2006, 2011 рр.); Грамота обласної організації профспілки працівників освіти і науки України (2006, 2008, 2009, 2010, 2013, 2014, 2015 рр.); Почесна грамота та грамота Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (2006, 2009, 2010, 2011, 2012, 2014 рр.); Лауреат Хмельницької обласної премії імені Миколи Дарманського в галузі освіти та науки в номінації "Кращий науковець" (2013 р.); Подяка за участь у Шостому Міжнародному форумі-презентації "Інноватика в сучасній освіті" (2014 р.); Відзнака Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, нагрудний знак "За багаторічну працю по підготовці педагогічних кадрів" (2016 р.).

3.2. КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДНЗ ДО РОБОТИ З ДЕЗАДАПТОВАНИМИ ДІТЬМИ В УМОВАХ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ

Проблема підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу до професійної діяльності, на думку Л.В. Зданевич, набуває особливої актуальності. Становлення сучасної української держави передбачає структурування майбутньої життєдіяльності її суспільних інститутів у новому ментально-ідеологічному форматі. Геополітична, економічна та інформаційна боротьба наявних імперативів зумовлює глобалізаційну та ідеологічну невизначеність. Важке й суперечливе впровадження інноваційних підходів у вищій педагогічній освіті детермінує необхідність оновлення теоретичних і методичних засад підготовки майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу до професійної діяльності.

Нормативно-правовими підставами для такої роботи є ретроспективний і прогностичний аналіз низки державних документів, що визначають смислові орієнтири та процесуальні параметри професійної підготовки такого майбутнього педагога у вищому навчальному закладі. Про це йдеться у законах України “Про вищу освіту” (2014), “Про дошкільну освіту” (2001), Концепції Загальнодержавної програми “Здоров’я 2020: український вимір” на 2012–2020 рр. (2011), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. (2012), Базовому компоненті дошкільної освіти (нова редакція).

Гуманістична парадигма сучасної освіти висуває перед дошкільною освітою завдання не тільки всебічного розвитку особистості дитини, а й збереження і зміцнення її фізичного, психічного, психологічного, соціального і духовного здоров’я. Останнім часом спостерігається тенденція до погіршення психічного і психологічного здоров’я дітей дошкільного віку. Проявами психічної патології у дітей є неврози, психопатії, девіантна

поведінка, що зумовлено не лише об'єктивним характером травмуючого чинника, а й суб'єктивним реагуванням на нього відповідно до індивідуально-психологічних особливостей дошкільників. Негативно впливає на психічне здоров'я дітей і дошкільна дезадаптація, яка супроводжується серйозними проблемами, що породжуються, передусім, неадекватністю педагогічних дій і взаємним почуттям несприйняття, а також відкритою конфронтацією між дитиною і вихователем, вихователем і батьками (родинами).

Доцільність дослідження окресленої проблеми визначається також сукупністю чинників, що зумовлюють необхідність підвищення рівня ефективності професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, зокрема до роботи з дезадаптованими дітьми.

За результатами досліджень, синдром дошкільної дезадаптації спостерігається у 20-30% дітей, простежується тенденція до подальшого зростання їх кількості. На перших етапах дошкільного життя дезадаптація спостерігається у 40-50 % дітей. З урахуванням таких масштабів, а також подальших негативних наслідків цього явища, які проявляються у виникненні стійких видів соціальної психологічної дезадаптації, порушеннях поведінки, що набувають рівня клінічної вираженості (М. М. Семаго, А. М. Шипицина), є підтвердженням актуальності підготовки майбутніх вихователів до розв'язання досліджуваної проблеми.

Аналізуючи проблему виявлення дошкільної дезадаптації, науковці та практики до її основних ознак найчастіше відносять ускладнення в дошкільному віці й різні порушення норм поведінки. Разом із тим, як засвідчує практика, а також спеціальні дослідження (Б. М. Алмазов, А. Й. Капська), вихователь здатний лише констатувати проблему дитини, що вже закріпилася, не може своєчасно діагностувати ускладнення, правильно визначити їх дійсні причини, скоректувати наявні прояви дезадаптації у дитини.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури виявлено, що в Україні приділяється належна увага дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема таким її аспектам: методологічні засади сучасної філософії освіти (В. П. Андрущенко, Г. П. Васянович, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, П. Ю. Саух), неперервна професійна освіта (С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало та ін.).

Розробці концептуальних положень підготовки майбутніх педагогів присвячено дослідження О. Є. Антонової, Л. М. Ахмедзянової, І. Д. Бега, О. М. Пехоти; формуванню педагогічної майстерності – Є. С. Барбіної, О. А. Дубасенюк, С. О. Сисоєвої; управління інноваційними процесами в освітніх закладах – Л. І. Даниленко, Н. Ф. Денисенко; визначенню загальних підходів до підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів присвячені наукові праці Л. В. Артемової, А. М. Богуш, Г. В. Беленької, Н. В. Гавриш, К. А. Крутій, О. Г. Кучерявого, Н. В. Лисенко, І. О. Луценко, Н. В. Маковецької, Т. І. Поніманської, І. П. Рогальської-Яблонської, Т. М. Степанової.

Дослідженню тенденції до подальшого зростання феномену дошкільної адаптації присвятили свої роботи І. О. Коробейников, А. Й. Капська, Н. Г. Лусканова, В. А. Поліщук, Г. В. Семенович та ін. Виникнення стійких видів соціальної психологічної адаптації, порушення поведінки, що сягають рівня клінічної вираженості, стали предметом дослідження М. М. Семаго, Л. М. Шипицина та ін.

Тенденції розвитку вищої педагогічної освіти в Україні та зарубіжних країнах стали предметом дослідження таких науковців, як В. Г. Кремень, Н. Г. Ничкало та ін. Порівняльний аналіз ступеневої освіти за кордоном і в Україні здійснено Л. П. Пуховською. Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх учителів дослідили Л. О. Бондар, О. А. Дубасенюк, В. О. Сластьонін. Особливості розвитку творчої особистості майбутніх педагогів розглядали О. Є. Антонова, С. О. Сисоєва;

єдності теорії і практики у цьому процесі здійснили А. Бойко, В. В. Краєвський, Ю. С. Красильник.

Розроблена методологія дослідження ґрунтується на положеннях: педагогіки та психології, загальної психолого-педагогічної теорії учіння та пізнання, зокрема про взаємозв'язок теорії і практики; концептуальних ідей педагогіки і психології щодо фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти; теоріях комплексного підходу до навчання та виховання, а також на поєднанні традиційних, активних та інтерактивних методів, форм і засобів навчання. З метою виявлення особливостей відбору і структурування змісту професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти використовувалися ідеї професійно спрямованого, проблемного, інтегративного, інноваційного, індивідуального та диференційованого підходів.

Методологічними засадами дослідження також виступили фундаментальні теорії, ідеї та положення різних наукових галузей, що відображаються на філософському, загальнонауковому та конкретно-науковому рівнях дослідження: філософські ідеї гуманізму і сучасні концепції гуманізації освіти (К. О. Абульханова-Славська, Г. О. Балл, Г. П. Васянович, С. У. Гончаренко, О. А. Дубасенюк, І. А. Зязюн, М. Б. Євтух, Н. Г. Ничкало, В. А. Семиченко); теорії особистості і мотивації (О. М. Леонтьєв, К. К. Платонов, С. А. Рубінштейн); соціально-педагогічні теорії особистості та її соціалізації (Г.О. Балл, І.Д. Бех, Е. Еріксон, О. В. Запорожець, М. С. Каган, І. С. Кон, В. Т. Кудрявцев, Н. М. Лавриченко, В. В. Москаленко, О. В. Мудрик, К. Роджерс, Ф. Й. Фельдштейн, Г. К. Уразалієва та ін.).

Теоретичну основу дослідження становлять Закони України “Про вищу освіту”, “Про дошкільну освіту”, Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір, нормативно-правові документи Кабінету Міністрів, Міністерства освіти і науки України; досягнення педагогіки, психології, висновки та положення сучасних

міждисциплінарних досліджень (філософських, психологічних і педагогічних): гуманістичної філософії освіти (В. П. Андрущенко, Г. П. Васянович, Б. С. Гершунський, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, В. С. Лутай та ін.); теорії систем, системного аналізу та системно-структурний підхід до аналізу різноманітних педагогічних явищ (П. К. Анохін, В. Г. Афанасьєв, Б. Ф. Ломов, Е. Г. Юдін та ін.); теорії педагогічних систем (А. М. Алексюк, В. І. Бондар, С. У. Гончаренко, Н. В. Кузьміна, О. Я. Савченко, В. О. Сластьонін, І. С. Якиманська та ін.); компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ (В. М. Аніщенко, М. С. Волошина, Т. В. Добутко, Т. Г. Жаровцева, І. О. Зимня, А. К. Маркова, В. В. Серіков та ін.); про розвиток як основний спосіб життєдіяльності людини у процесі різних форм взаємодії (К. О. Абульханова-Славська, Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, О. М. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн та ін.); провідні ідеї теорії неперервної професійної освіти (С. Г. Батищев, В. С. Ледньов, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва та ін.); теорії змісту й технології психолого-педагогічної підготовки фахівців (Г. О. Балл, І. Д. Бех, Н. Г. Грама, В. В. Рибалка та ін.); змісту навчання (М. І. Махмутов, В. Оконь, М. М. Скаткін та ін.); педагогіки вищої школи, організації навчально-виховного процесу (С. І. Архангельський, Ю. К. Бабанський, Т. Г. Жаровцева, О. Е. Коваленко, І. Я. Лернер, А. М. Мітіна, О. Г. Мороз, В. Ф. Орлов, О. Г. Романовський, В. В. Ягупов та ін.); теорії педагогічної і соціально-педагогічної діяльності (О. В. Безпалько, М. А. Галагузова, І. Д. Зверєва, А. Й. Капська, Л. Г. Коваль, О. М. Леонтьєв, С. Литвиненко, Н. В. Маковецька, А. В. Мудрик, Р. В. Овчарова, І. П. Рогальська-Яблонська, В. О. Сластьонін та ін.); концепції адаптації людини, що розкривають важливу роль адаптаційних процесів у перетворенні освітнього середовища молоді (Ю. А. Александровський, Ф. Б. Березін, В. Г. Короленко, С. П. Крягжде, П. Кузнєцов, М. П. Лукашевич, В. А. Поліщук, П. О. Просецький, В. А. Семиченко, О. Г. Солодухова та ін.).

Теоретичне підґрунтя аналізу проблем дезадаптації склали концептуальні підходи педагогічної та вікової психології щодо закономірностей розвитку особистості, її мотиваційно-потребової сфери, розвитку особистості в умовах навчальної діяльності (Л. І. Божович, М. Й. Боришевський, Я. Л. Коломенський, С. Д. Максименко, В. І. Петровський, В.О. Моляко, В. О. Ядов та ін.).

Дослідження реалізує декілька напрямів. У рамках першого напрямку – **“Теоретичні засади професійної підготовки майбутнього вихователя до роботи з дезадаптованими дітьми”** – проаналізовано проблему професійної підготовки майбутнього вихователя до роботи з дезадаптованими дітьми в педагогічній теорії; розкрито її сутність і структуру; виокремлено види та чинники дезадаптації дітей дошкільного віку; висвітлено методологію дослідження професійної підготовки майбутнього вихователя до роботи з дезадаптованими дітьми, охарактеризовано базові поняття дослідження.

На основі здійсненого теоретичного аналізу філософської, психолого-педагогічної, соціологічної літератури, навчально-методичної документації окреслено роль і місію професійної діяльності вихователя ДНЗ у життєдіяльності нових поколінь українців з педагогічної та світоглядної точок зору. Доведено, що вона має винятковий характер, а дослідження сфери вищої професійної освіти майбутнього вихователя на предмет її оптимізації та модернізації є завданням, що визначається актуально-перспективним спрямуванням. Уточнено термінологічну основу та сутність понять, що характеризують підготовку майбутнього вихователя ДНЗ до професійної діяльності, зокрема: “підготовка”, “професійна підготовка” тощо.

Доведено, що методологічну основу підготовки становлять: філософські та загальнонаукові положення гносеології про діалектичність, об’єктивність, науковість пізнання, взаємозв’язок і взаємозалежність у ньому теорії та практики; ідеї гуманістичної педагогіки й психології про

особистісно орієнтований характер професійного становлення педагогічних фахівців; концептуальні положення системології про цілісність і поліаспектність явищ та процесів, аксіології та акмеології – про їх смислоутворювальне підґрунтя, герменевтики – про інтерпретаційні засади тлумачення наукових фактів і закономірностей як основи наукової педагогіки.

З'ясовано, що показником якості професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів є готовність до роботи з дезадаптованими дітьми.

Окреслено роль і значення особистості вихователя ДНЗ, яка проявляється і професійно формується в процесі безпосередньої педагогічної діяльності або професійного навчання, т.зв. *“квазіпедагогічної діяльності”*, що тлумачиться як процес моделювання різнопланових ситуацій професійної діяльності на навчальних заняттях.

У процесі наукового пошуку виокремлено такі компоненти професійної підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-технологічний, інформаційно-комунікативний та рефлексивно-самоосвітній. *Мотиваційно-ціннісний компонент* охоплює мотиви, цілі, потреби щодо оволодіння та здійснення педагогічної діяльності; ціннісні орієнтації стосовно самоактуалізації майбутнього вихователя ДНЗ в обраній професії, творчого виявлення його особистісних та професійно значущих якостей у різних видах педагогічної діяльності у сфері дошкільної освіти. *Когнітивно-технологічний компонент* визначається наявністю науково-теоретичних знань про професійну діяльність майбутнього вихователя про роль професійно-педагогічної взаємодії, що виявляється в здатності інтегрувати ці знання у зміст роботи з дезадаптованими дітьми. *Інформаційно-комунікативний* – представлено сукупністю знань, умінь та здібностей, необхідних для ефективного педагогічного спілкування, що виявляється в умінні майбутнього вихователя ДНЗ встановлювати міжособистісні зв'язки, узгоджувати свої дії з дітьми,

колегами, батьками, обирати оптимальний стиль спілкування в різних ситуаціях, оволодівати засобами вербальної і невербальної комунікації та можливістю їх ефективно використовувати. *Рефлексивно-самоосвітній* компонент передбачає здатність майбутнього вихователя ДНЗ критично оцінювати процес і результат власної педагогічної діяльності, усвідомлювати її значущість, ступінь відповідальності за її результати, пізнавати можливості для самореалізації в професії, обирати оптимальну стратегію професійної поведінки та подальшої самоосвітньої діяльності.

Відтак, проблема професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми вимагає наукового вирішення, що зумовить підвищення рівня її ефективності у професійній діяльності.

У рамках друго напряму – **“Порівняльний аналіз зарубіжного досвіду підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми”** – визначено особливості професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до професійної діяльності в країнах Західної Європи та Азіатсько-Тихоокеанського регіону, з’ясовано сучасні тенденції її розвитку; розкрито сутність підготовки майбутніх фахівців із дошкільної освіти в Північній і Латинській Америці, африканських та арабських країнах; здійснено аналіз системи підготовки фахівців із дошкільної освіти в країнах Східної Європи і пострадянського простору.

У ході дослідження підтверджено відсутність системних досліджень особливостей професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми як у вітчизняній літературі, так і в зарубіжних країнах. Доведено, що порівняння систем педагогічної освіти за кількістю годин навчального плану не можна визнати конструктивним з огляду на відмінності в традиціях, а також історичною орієнтацією країн та чинниками (соціальними, економічними, політичними тощо).

На основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми з'ясовано про виокремлення типів регіонів за ознакою взаємного зближення і взаємодії освітніх систем (О. П. Ліферов). За запропонованою класифікацією здійснено аналіз стану професійної підготовки майбутніх вихователів у зарубіжних країнах та в Україні. Зазначено, що *перший тип* становлять регіони, які є фундаторами інтеграційних процесів (Західна Європа, США і Канада). До *другого типу* віднесено ті, що позитивно сприймають і реалізують процеси (країни Латинської Америки), до третього типу – регіони, які є інертними щодо інтеграції освітніх процесів (значна частина країн Африки від Сахари до півдня, низка держав Південної й Південно-Східної Азії, невеликі острівні держави басейнів Тихого й Атлантичного океанів, арабські країни, Східна Європа і країни колишнього СРСР).

З'ясовано, що кожен ВНЗ послуговується власними навчальними планами і програмами, визначає терміни навчання, технології контролю і оцінки успішності. Окреслено спільні риси в розвитку професійної підготовки вихователів за кордоном, а саме: прагнення до професіоналізації педагогічних кадрів і підвищення їх соціального статусу; зростання вимог до професійного навчання, віднесення його до галузі вищої освіти; урахування індивідуальних особливостей студентів; фундаменталізація професійної підготовки майбутніх вихователів.

У результаті порівняльного аналізу нормативних документів виявлено суттєві відмінності в розподілі кількості годин у навчальних планах ВНЗ різних зарубіжних країнах (окрім Російської Федерації). Визначено їх характерні особливості: варіативність, наявність трьох типів курсів (обов'язкові, частково за вибором, повністю за вибором). Доведено, що реалізація професійної практико-орієнтованої підготовки виражається в низці особливостей, а саме: загальна кількість годин, відведених на практичну освіту, займає до 50% часу навчання в університеті; використання в

навчанні певних методів (проблемно орієнтованого навчання, проектів тощо), що стимулюють професійний розвиток; орієнтація навчання на роботу в групі, команді; інтеграція навчальних предметів як “спосіб наближення” навчальної (аудиторної) ситуації до реальної, фактичної, професійної; наявність досвіду практичної роботи в більшості університетських викладачів.

Відтак, підтверджено: ще неповною мірою досліджено зміст та структуру професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми, що є необхідним у контексті формування єдиного європейського освітнього простору.

У рамках третього напрямку – **“Концептуальна модель підготовки майбутнього вихователя дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності”** – обґрунтовано поліпарадигмальний підхід та концепцію підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до професійної діяльності у вищих навчальних закладах; концептуальну модель досліджуваного процесу; визначено сутність, структуру, критерії та показники готовності майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу до професійної діяльності у визначеному напрямі.

Доведено, що положення цілісної особистості актуалізують використання в підготовці фахівців ДНЗ поліпарадигмального підходу, серед яких *провідними є природоорієнтована та соціоцентристська парадигми*, які визначено філософським підґрунтям проведеного дослідження.

У результаті аналізу досліджуваної проблеми у філософській, культурологічній, психологічній, соціологічній площинах теоретичного розгляду окреслено можливі шляхи розвитку освіти, перспективні освітні парадигми, моделі, що визначають змістове наповнення процесу професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми на філософсько-методологічному рівні. Обґрунтовано, що реалізація у ході дослідження поліпарадигмального підходу дозволяє визначити ґенезис багатьох педагогічних явищ і процесів,

виявити тенденції, напрями збагачення і концептуалізації педагогічного знання, обрати форму постановки та вирішення досліджуваної проблеми. З'ясовано, що поліпарадигмальність передбачає: співіснування кількох методологічних систем, у межах яких вибудовуються цілісні, завершені моделі освітнього процесу, представлені у формі педагогічних теорій, технологій, систем навчання і виховання; орієнтацію процесів соціалізації та індивідуалізації особистості на різні парадигмальні установки.

Зроблено висновок про значущість у сучасному освітньому просторі взаємодії і протистояння парадигм, парадигмальних підходів, парадигмальних моделей. *Поліпарадигмальність визначено як можливість існування кількох методологічних систем, що різняться між собою принципово як за цілями та змістом, законами і закономірностями, так і механізмом дії та проявами, а отже, і за результатом.* Метою професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дошкільниками є поступова і систематична реалізація алгоритму підготовки та концептуальної моделі підготовки.

Концептуальна модель професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ розглядається як відкрита динамічна інтеграційна система, що передбачає врахування змісту, завдань, принципів, методів, функцій, технологій професійної підготовки на основі сучасних вимог до фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів “молодший спеціаліст”, “бакалавр”, “спеціаліст” і “магістр”.

На основі теоретичних положень, які представлені у концептуальній ідеї про формування професійних умінь як методологічної основи практичної підготовки студентів, що детермінуються системою професійних умінь та враховують особливості професійної діяльності фахівця, розроблено та змістово охарактеризовано педагогічну технологію професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дошкільниками.

Метою створення концептуальної моделі визначено розробку та реалізацію стратегії професійної підготовки

майбутніх вихователів ДНЗ, що передбачає конкретизацію завдань: виявити (діагностувати) вихідний рівень підготовки, розробити ефективні шляхи професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ, коригувати цей процес, оцінити ефективність реалізації пропонованої стратегії. Визначені мета і завдання моделі пов'язані з соціальним замовленням суспільства – підготовкою фахівців із сформованим творчим рівнем професійної готовності до роботи з дезадаптованими дошкільниками.

Авторська концептуальна модель наочно відображає різницю між станами об'єкта – оригінал, функціональність і динамічність трьох етапів, що дозволило простежити позитивну динаміку між вихідним та прикінцевим рівнем сформованої готовності майбутніх вихователів ДНЗ. Вона характеризується: цілісністю (оскільки всі етапи взаємопов'язані між собою, мають певне смислове навантаження і спрямовані на прикінцевий результат – досягнення готовності й переходу на якісно більш високий ступінь – самореалізацію), наявністю інваріантної (мета, методологічні підходи, принципи) та варіантної (диференціація завдань, змісту, методів і прийомів, засобів, форм досягнення мети з урахуванням особливостей різних суб'єктів освітнього процесу) складових. Отже, запропонована концептуальна модель має всі ознаки системи, що підтверджено за допомогою прогнозованого результату професійної підготовки.

Її *компонентами* визначено три підсистеми, а саме: організаційно-діагностичну, змістово-діяльнісну та рефлексивно-прогностичну. Метою *організаційно-діагностичної підсистеми* є формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності (реалізовується мотиваційно-ціннісний компонент професійної підготовки).

Змістово-діяльнісна підсистема визначається рівнем сформованості цілісної системи професійних знань, умінь та практичних навичок, необхідних для ефективної реалізації майбутньої професійної діяльності (мета – впровадження моделі професійної підготовки майбутніх

вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дошкільниками у вищих навчальних закладах, набуття студентами індивідуального досвіду формування системи спеціальних умінь, спрямованих на професійну актуалізацію власних індивідуальних особливостей; завдання – забезпечення системи знань, умінь та навичок із визначених навчальних дисциплін).

Рефлексивно-прогностична підсистема визначається сформованістю професійно значущих якостей особистості, необхідних для здійснення майбутньої професійної діяльності.

Концептуальна модель реалізується шляхом створення та впровадження *системи підготовки майбутніх фахівців* (рис.1), що розглядається як замкнута об'єктивна єдність пов'язаних між собою елементів, упорядкованих за певними принципами та визначених метою і завданнями її функціонування, що передбачає використання відповідних форм, методів і засобів, реалізація яких забезпечує досягнення очікуваного результату – сформованої готовності до роботи з дезадаптованими дошкільниками.

Розробка та реалізація в практиці моделі формування професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми на основі системного та особистісно-діяльнісного підходів розглядається в дослідженні як перша організаційно-педагогічна умова. Друга – психолого-педагогічна – визначається забезпеченням взаємозв'язку всіх напрямів підготовки майбутніх вихователів (теоретичної, методичної, практичної).

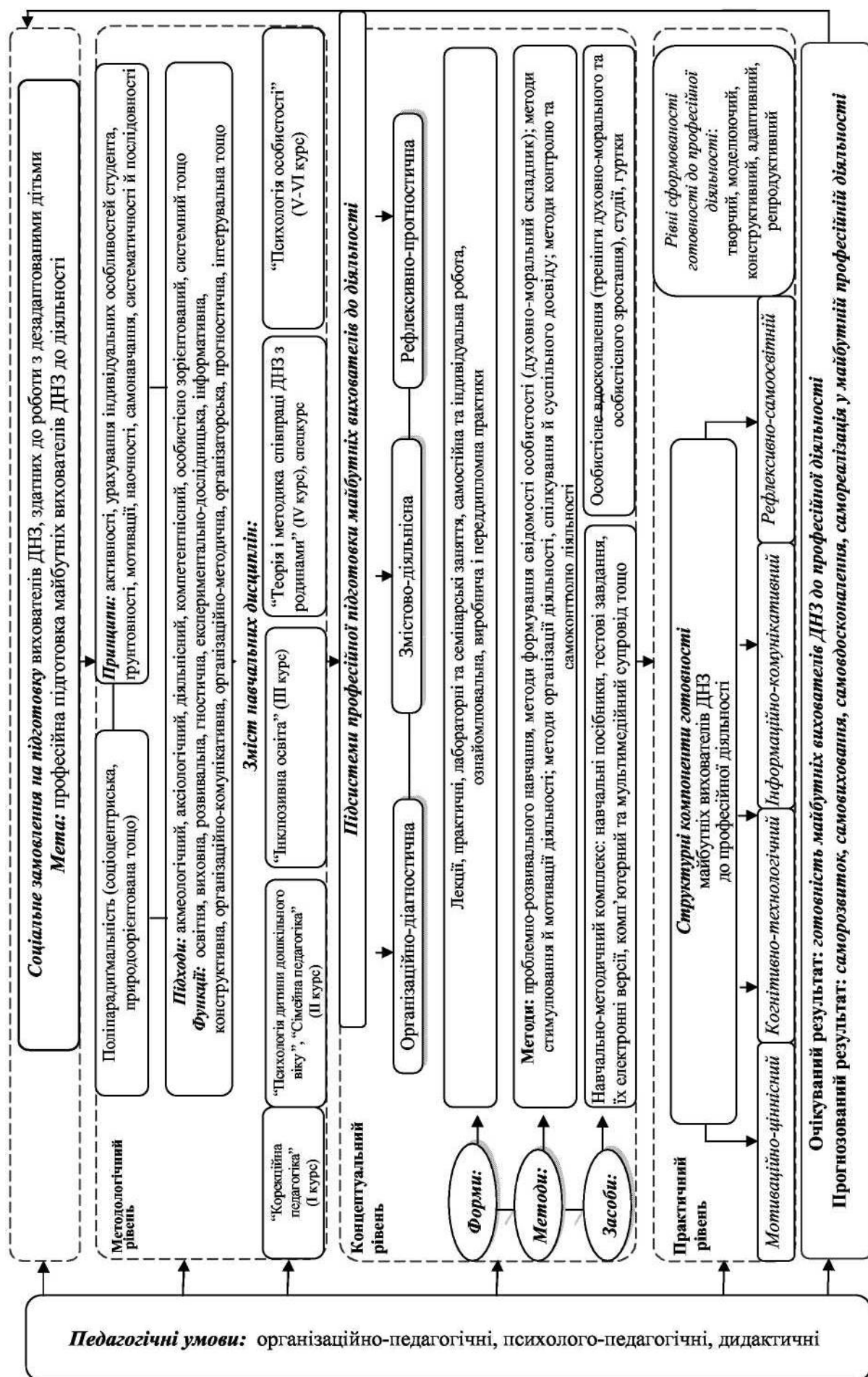

Рис. 1. Система професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми

Третя – дидактична умова – характеризується цілеспрямованим відбором, конструюванням і використанням елементів змісту, методів (прийомів), а також різноманітних організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей шляхом розробки і впровадження навчально-методичного забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ (реалізація рефлексивно-самоосвітнього компонента готовності).

Отже, у ході обґрунтування педагогічних умов конкретизовано завдання щодо: визначення обставин їх педагогічної керованості, відбору відповідних форм, методів прийомів, вибудовування логіки їх поетапної реалізації, що передбачає також використання засобів діагностики та корекції процесу підготовки майбутніх спеціалістів до професійної діяльності.

Таким чином, визначення педагогічних умов відбувалося у контексті врахування потреб майбутніх фахівців, особливостей регіону, необхідності формування соціально значущих якостей особистості у випускників ВНЗ, прогнозування ефективності впровадження моделі професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дошкільниками.

У рамках четвертого напрямку – **“Зміст і організація підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми в умовах ступеневої освіти”** – окреслено специфіку професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у ВНЗ України; охарактеризовано основні форми організації навчання; розглянуто особливості підготовки майбутніх фахівців у закладах I-IV рівня акредитації; проаналізовано сучасні тенденції професійної підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до роботи з визначеною категорією дітей.

У результаті порівняльного аналізу навчальних програм підготовки вихователя дітей дошкільного віку до роботи з дезадаптованими дітьми на освітньо-кваліфікаційних рівнях “молодший спеціаліст” та

“бакалавр” виявлено, що зміст психолого-педагогічних дисциплін певною мірою відображає освітні запити фахівців досліджуваної сфери. Метою підготовки молодшого спеціаліста в умовах коледжу є оволодіння майбутніми педагогами системою знань у галузі теорії і методики професійної освіти, практичними вміннями та навичками щодо складання планів-конспектів з організації і проведення різних форм роботи з дезадаптованими дітьми. Доведено, що певною проблемою є неузгодженість контенту теоретичних курсів (повторення матеріалу у межах різних дисциплін), що засвідчує низький рівень їх інтегрованості, взаємопов’язаності.

З’ясовано необхідність чіткого структурування змісту багаторівневої підготовки фахівців у навчальних планах. Визначено значущість вивчення дисциплін, засвоєння яких сприяє формуванню: професійних *педагогічних компетенцій* майбутніх вихователів ДНЗ (“Дошкільна педагогіка” (I курс – III курс), “Дошкільна педагогіка з практикумом” (IV курс), “Психологічна готовність дітей до навчання в школі”; додаткових: “Дошкільна педагогіка” (V курс), “Методика викладання дошкільної педагогіки” (VI курс) та ін.); *комунікативної компетенції* (“Практикум з дитячої психології” (IV курс), “Соціальна педагогіка” (V курс); додаткової: “Сучасні технології в дошкільній педагогіці” (VI курс) та ін.); *психологічної компетенції* (“Дитяча психологія” (I курс – III курс), “Дошкільна педагогіка з практикумом” (IV курс); додаткової: “Методика викладання дитячої психології” (VI курс) та ін.); *спеціальної компетенції* (“Корекційна педагогіка”, “Сімейна педагогіка” (I курс – III курс), “Інклюзивна освіта”, “Теорія і методика співпраці ДНЗ “Розвиток, навчання і виховання дітей у різновікових групах” (V курс); додаткової: “Психологія особистості” (VI курс) та ін.).

Зміст підготовки майбутнього вихователя ДНЗ визначався за чинним Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах. Його методична складова передбачала: впровадження різних

форм колективного обговорення та корекції закладених функцій вихователя ДНЗ, розв'язування типових завдань діяльності; пошук нових цільових орієнтирів шляхом застосування методу контент-аналізу інструктивних, нормативно-правових та декларативних документів різного рівня.

Доведено, що загалом організаційно-діагностична підсистема передбачає поетапне підвищення рівня професійної підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми дошкільного віку. Реалізація змістово-діяльнісної підсистеми дає підстави стверджувати, що квазіпрофесійний етап є найбільш сенситивним для розвитку педагогічних компонентів підготовки майбутнього вихователя ДНЗ – зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки, вміння взаємодіяти як з дітьми, так і з батьками (родинами).

Інтенсивне змістове та методичне насичення практичних занять розглядається як важливий елемент набуття елементів професійного досвіду, що посилює суб'єктність навчання майбутнього вихователя ДНЗ засобами більш складної квазіпрофесійної роботи, окремих її фрагментів спочатку з групою студентів, а потім з дітьми дошкільного віку під час ознайомлювальної практики. Рефлексивно-прогностична підсистема характеризувалася розширенням рефлексивно-самоосвітньої проблематики змісту професійного вдосконалення та самостійної роботи майбутніх вихователів ДНЗ. Особливістю цього етапу є вивчення фундаментальних дисциплін психолого-педагогічного блоку та спецкурсу “Організація роботи з дезадаптованими дітьми дошкільного віку”. Прогнозований результат співпадає із завершенням підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до професійної діяльності на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” і “спеціаліст”. Домінантою цього етапу є визначення пріоритетності суб'єктності майбутнього вихователя ДНЗ та інтенсифікація зворотного зв'язку з використанням інформаційно-комунікаційних технологій між

учасниками педагогічного процесу.

Обґрунтовано педагогічну ефективність узагальнення результатів проходження педагогічної та виробничої практик. Охарактеризовано методи підготовки студентів до презентаційної діяльності, прийоми формування в майбутнього вихователя ДНЗ необхідних когнітивних і конативних новоутворень у сфері інформаційної та медійної грамотності. Доведено, що в процесі запровадження інтерактивних методів взаємодії (форсайт-гри, методу кейс-стаді, рольової гри “Сім капелюшків мислення” тощо) у студентів вироблялися необхідні компетенції щодо підвищення впевненості в собі, психічної саморегуляції, ведення невербального спілкування, поведінкового аналізу співрозмовника або аудиторії в процесі проведення презентацій навчального матеріалу. Наведено приклади підготовки студентів до роботи з презентаціями й методичні рекомендації в межах спецкурсу “Організація роботи з дезадаптованими дітьми дошкільного віку”. Професійна самореалізація, саморозвиток, самовиховання і самовдосконалення супроводжується навчанням майбутнього вихователя ДНЗ на освітньо-кваліфікаційному рівні “магістр”.

З метою інтенсифікації процесу підготовки майбутніх вихователів було створено освітній блог як засіб інтерактивної ділової взаємодії викладача та студентів “*Дезадаптація дітей*” (<http://dezadaptatsia.blogspot.com/>). Його впровадження в навчальний процес забезпечило підвищення рівня мотивації і саморозвитку студентів із вивчення дисципліни “Розвиток, навчання і виховання дітей у різновікових групах” та спецкурсу “Організація роботи з дезадаптованими дітьми дошкільного віку”. До позитивних можливостей використання блогу віднесено: поширення навчальних матеріалів та розміщення посилань на них (матеріали до підготовки семінарських занять із проблем організації роботи з дезадаптованими дошкільниками є доступними для студентів під час самостійної роботи); можливість організації онлайн-

дискусії за допомогою коментарів до повідомлень тощо.

Отже, в ході проведення експериментальної роботи було доведено необхідність підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до розробки, а в подальшому і реалізації сучасних інформаційних технологій, якими є професійні презентації та освітній блог. Обґрунтовано, що виникнення і розвиток професійних намірів під впливом актуалізованих когнітивних, афективних і конативних потенцій потребує консультативного педагогічного супроводу майбутнього вихователя ДНЗ, особливо щодо самоактуалізації та самореалізації особистості. Ефективним засобом такого супроводу визначено авторський спецкурс “Організація роботи з дезадаптованими дітьми дошкільного віку”. Доведено, що на цьому етапі доцільно стимулювати усвідомлення екзистенційної місії педагога ДНЗ не тільки в ході здійснення професійної діяльності, а й у процесі підготовки та написання дипломної роботи, тема якої має відповідати професійним й особистісним інтересам та намірам студентів.

У рамках п'ятого напрямку – **“Експериментальна перевірка ефективності впровадження моделі професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми”** – визначено програму та методику впровадження концептуальної моделі та системи професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми; розроблено відповідну технологію; проаналізовано та узагальнено результати дослідно-експериментальної роботи; окреслено прогностичні напрями підготовки майбутніх вихователів у визначеному напрямі.

У процесі розробки програми дослідження реалізовано адаптовані та розроблені методики з'ясування рівнів готовності студентів. До кожного компонента було виокремлено критерії, за якими здійснювалось дослідження. До таких віднесено: орієнтація на успіх, мотиваційну переконаність, наявність позитивної мотивації до вивчення адаптованих технологій розвитку,

навчання та виховання дезадаптованих дітей (*мотиваційно-ціннісний компонент*); самостійність, професійну компетентність; поінформованість про діяльність із дезадаптованими дітьми; знання сучасних методів діагностики та технологій розвитку, навчання та виховання дезадаптованих дітей (*когнітивно-технологічний компонент*); поінформованість майбутніх вихователів ДНЗ про комунікативну діяльність, готовність до діалогу та комунікації, уміння користуватися різноманітними джерелами інформації; дієвість використання адаптованих технологій взаємодії з дошкільниками (*інформаційно-комунікативний компонент*); сформованість потреби у вдосконаленні особистісних характеристик і професійних якостей; здатність до самоосвітньої діяльності й саморозвитку; здатність до рефлексії, самоконтролю і корекції процесу та результату роботи з дезадаптованими дітьми (*рефлексивно-самоосвітній компонент*).

Рівнями професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми визначено творчий, моделюючий, конструктивний, адаптивний та репродуктивний. Для проведення педагогічного експерименту здійснено вибір та модифікацію методик, а саме: “Морфологічний тест життєвих цінностей” (В. Ф. Сопова, Л. В. Карпушина, удосконалення методики І. Г. Сеніна), діагностика ціннісних орієнтацій у кар’єрі (“Якорі кар’єри” (Е. Шейн), методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. О. Реан і В. О. Якунін, модифікація Н. Ц. Бадмаєвої), тест смисложиттєвих орієнтацій (Д. О. Леонтьєв) – *мотиваційно-ціннісний компонент*; картка для оцінки рівня оволодіння майбутніми вихователями ДНЗ уміннями, необхідними для роботи з дезадаптованими дітьми, діагностика рівня саморозвитку в професійно-педагогічній діяльності (Л. Н. Бережнова), дидактичні тестові завдання – *когнітивно-технологічний компонент*; опитувальник “Діагностика самооцінки комунікативних і організаторських умінь” (за В. В. Синявським і

Б. О. Федоришиним), тест оцінки рівня творчого потенціалу особистості (В. І. Андрєєв), тест оцінки комунікативних умінь (О. О. Карелін), метод експертних оцінок – *інформаційно-комунікативний компонент*. Визначення рівня сформованості *рефлексивно-самоосвітнього компонента* передбачало використання методики визначення здібностей до самоуправління (В. І. Андрєєв), методики оцінки здатності до саморозвитку і самоосвітньої діяльності (В. І. Андрєєв), тесту “Шкала готовності до творчо-інноваційної діяльності” (С. Ю. Степанов), опитувальника “Самооцінка”. Для узгодження різних кількісних характеристик досліджуваних показників було використано переведення балів у стени.

Для проведення констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту було визначено репрезентативну вибірку кількості студентів вищих навчальних закладів різних регіонів України. На всіх етапах педагогічного експерименту брали участь 982 досліджуваних. З них – 850 студентів різних форм навчання, 54 викладачі, 46 вихователів, 32 керівники дошкільних навчальних закладів. Експериментальну і контрольну групи складали студенти 1–6 курсів набору 2006 року. Неварійованими в експерименті була майже однакова кількість студентів експериментальної і контрольної груп. До величин, що змінювалися, було віднесено зміст, форми та методи професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми. Студенти контрольної групи навчалися за традиційною методикою викладання дисциплін, процес навчання студентів експериментальної групи супроводжувався впровадженням комплексу навчально-методичних матеріалів, розроблених автором, до якого увійшли: навчальний та навчально-методичний посібники, методичні рекомендації, тестові завдання, електронні підручники тощо.

З’ясовано, що після формувального етапу експерименту в експериментальній групі значно

підвищилися середні показники сформованості всіх компонентів досліджуваної готовності. Найбільш позитивні зміни відбулися в таких показниках сформованості готовності до роботи з дезадаптованими дошкільниками, як мотиваційно-ціннісний та інформаційно-комунікативний (відповідно 15,76% і 17,91% до експерименту, 17,41% і 20,96% після його завершення). У контрольній групі також відбулися позитивні зміни в показниках сформованості цих компонентів, але вони не були значущими (відповідно 14,42% і 17,44% до експерименту, 15,26% і 18,55% після його завершення).

Виявлено, що в експериментальній групі значно зменшилася кількість студентів з репродуктивним рівнем сформованості готовності за мотиваційно-ціннісним компонентом на 8,16%, когнітивно-технологічним компонентом – на 2,04%, інформаційно-комунікативним компонентом – на 11,23%, рефлексивно-самоосвітнім компонентом – на 11,22%. У контрольній групі відбулися певні позитивні зміни, проте вони виявилися незначними.

Доведено, що впровадження концептуальної моделі та системи професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми є ефективним. Визначення однорідності навчальних груп, що брали участь у педагогічному експерименті, правильності вибірки та достовірності отриманих результатів підтверджено за допомогою методів математичної статистики, зокрема *t*-критерію Стюдента.

На основі узагальнених результатів дослідження професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми визначено прогностичні напрями цієї проблеми.

Отже, здійснено теоретичне узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду та запропоновано новий підхід до вирішення важливої й актуальної наукової проблеми професійної підготовки майбутнього

вихователя ДНЗ до роботи з дезадаптованими дітьми дошкільного віку.

Результати впровадження – розроблено та впроваджено в практику підготовки фахівців дошкільної освіти у ВНЗ навчальні курси “Сімейна педагогіка”, “Соціальна педагогіка”, “Теорія і методика співпраці з родинами”, “Психологія особистості”, модульні програми навчання до них та методичні рекомендації, навчальну програму та спецкурс “Організація роботи з дезадаптованими дітьми дошкільного віку”, який читається у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії, окремі проблемні теми на курсах та семінарах-практикумах при Хмельницькому ОІППО, педагогічних ВНЗ I-III рівнів акредитації Західного регіону України. Основні положення та результати використовуються: для розроблення стандартів фахової підготовки вихователів дошкільної освіти, психолого-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу у вищих педагогічних навчальних закладах.

Перспективи подальшого дослідження вбачаються в модифікації фахової складової професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ із використанням електронних дидактичних засобів нового покоління, що мають більш широкі мультимедійні характеристики при розробці та запровадженні Державного освітнього стандарту вищої професійної освіти за напрямом підготовки 0101 “Педагогічна освіта” зі спеціальності “Дошкільна освіта”.

БІБЛІОГРАФІЯ

Монографії

1. Зданевич Л. В. Психолого-педагогічні основи професійної адаптації майбутніх фахівців :[кол. моногр.] / За ред. Г.П. Васяновича. – Львів: Вид-во “СПОЛОМ”, 2008. – С. 54–74.
2. Зданевич Л. В. Основні тенденції адаптації студентів у процесі організації навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. Гуманітарні основи професійної адаптації майбутніх фахівців: [кол. моногр.] / За ред. Г.П.Васяновича, С.М.Вдович. – Львів:, 2009. – С.57–74.
3. Зданевич Л. В. Професійна підготовка майбутніх

вихователів до роботи з дезадаптованими дітьми: теорія і методика : [моногр.] / Л. В. Зданевич. – Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. – 564 с.

4. Зданевич Л. В. Мовленнєва пасивність дитини середнього дошкільного віку як прояв комунікативної дезадаптації. Розвиток особистості в сучасному медіа-просторі : [кол. моногр.] / А. Богуш, О. Істоміна, Л. Калмикова, С. Коростова, К. Крутій та ін. ; за заг. ред. В. Курила. – Луганськ : вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 246–258.

5. Дитячий садок-школа: актуальні проблеми наступності : монографія / Н.В.Лисенко, І.М.Шоробура, Л.С.Пісоцька, Л.В.Зданевич [та ін.]; за ред. проф. Н.Лисенко. – 3-тє видання, перер. та доповн. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2014. – 472 с.

6. Зданевич Л. В. Системно-структурна концептуальна модель підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до професійної діяльності: [моногр.] / Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 173–192.

7. Зданевич Л. В. Ванда-Цезарина Войнаровська – кам'янчанка-політик на поштовій марці // Видатні поляки на Поділлі: колективна монографія – Хмельницький: Науково-видавничий відділ ХГПА, 2015. – С. 68–71.

8. Підготовка майбутніх фахівців до освітньої діяльності в дошкільному навчальному закладі : [кол. моногр.]; за заг. ред. Л. В. Зданевич. – Хмельницький : вид-во ХГПА, 2015. – 520 с.

9. Моделі підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності : [кол. моногр.] /Л.В.Зданевич, К.Л.Крутій, Н.П.Гончар, Л.А.Машкіна, О.М.Новак, Л.О.Онофрійчук, Л.С.Пісоцька, В.В.Розгон, М.С.Савченко, О.О.Сас, І.М.Шоробура, Н.О.Фроленкова; за заг. ред. проф. Л.В.Зданевич, проф. К.Л.Крутій. – Хмельницький : вид-во ХГПА, 2016. – 388 с.

Підручники, навчальні та навчально-методичні посібники

10. Семиченко В. А., Галус О. М., Зданевич Л. В. Теоретичні та методичні основи професійного самовиховання студентів вузу : навчально-методичний посібник / За заг. ред. В.А. Семиченко. – Хмельницький, 2001. – 253 с. (Гриф МОН, протокол № 3 від 21.05.1998 р.).

11. Зданевич Л. В. Дошкільна педагогіка : посіб. для підготовки до екзаменів / Л. В. Зданевич, О. В. Павлушкіна, В. С. Палійчук. – Хмельницький : вид-во ХГПІ, 2004. – 152 с.

12. Зданевич Л. В. Соціально-педагогічний патронат у системі дошкільної освіти / Л. А. Машкіна, Л. В. Зданевич. – Хмельницький

: ХГПА, 2008. – 232 с. – [Гриф МОН, лист № 1/11-3826 від 14.08.2008 р.]

13. Зданевич Л. В., Погрібняк Н.В. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку засобами творів живопису: методичний посібник. – Запоріжжя: ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2009. – 120 с.

14. Зданевич Л. В. Соціальна педагогіка: курс лекцій Хмельницький : вид-во ХГПА, 2009. – 123 с.

15. Зданевич Л. В. Виховання дітей в різновіковій групі : навч.-метод. посіб. / Л. В. Зданевич. – Хмельницький : вид-во ХГПА, 2010. – 121 с.

16. Розвиток, навчання і виховання дітей у різновікових групах : навч.-метод. посіб. / автор-упорядник : Л. В. Зданевич. – [вид. 2-ге, доповн.]. – Хмельницький : вид-во ХГПА, 2013. – 196 с.

17. Зданевич Л. В. Деадаптація дітей : навч.-метод. посіб. / автор-упорядник Л. В. Зданевич. – Хмельницький : вид-во ХГПА, 2014. – 202 с.

18. Родинознавство: шляхи взаємодії з батьками дезадаптованих дітей : навч.-метод. посіб. / [авт.-упоряд. : Л. В. Зданевич, М. С. Савченко]. – Хмельницький : вид-во ХГПА, 2014. – 227 с.

19. Зданевич Л. В. Актуальні дефініції моніторингу якості дошкільної освіти / Наукові підходи до моніторингу якості дошкільної освіти : науково-практичний посібник / Авт.-упор.: Л.В.Зданевич, Л.С.Пісоцька, О.С.Мисик. – Хмельницький : ХГПА, 2015. – С. 46–57.

20. Наукові підходи до моніторингу якості дошкільної освіти : науково-практичний посібник / Авт.-упор.: Л. В. Зданевич, Л. С. Пісоцька, О.С.Мисик. – Хмельницький : ХГПА, 2015. – 260 с.

21. Психологія особистості : навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності “Дошкільна освіта” / Авт.-упор.: Л. В. Зданевич. – Хмельницький : ХГПА, 2015. – 188 с.

22. Методика викладання психолого-педагогічних та професійно-орієнтованих дисциплін у запитаннях і відповідях: навчально-методичний посібник щодо підготовки і проведення державного екзамену: / Авт.-упор.: Л. В. Зданевич, Л. С Пісоцька та ін. – Хмельницький : вид-во ХГПА, 2015. – 352 с.

23. Дошкільна педагогіка в запитаннях та відповідях: Навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене і перероблене / Авт.-упор.: Л.В.Зданевич, Л.С.Мисик, Н.М.Миськова, О.В.Павлушкіна. / За заг. ред. проф. Л. В. Зданевич – Хмельницький : ХГПА, 2016. – 320 с.

24. Методика викладання дошкільної педагогіки : навчально-

методичний посібник / Авт.-упор.: Л.В.Зданевич. – Хмельницький : ХГПА, 2016. – 383 с.

25. Дитина в дошкільні роки : комплексна освітня програма / автор. колектив : Богуш А.М., Зданевич Л.В., Крутій К.Л. та ін. ; наук. кер. проф. Крутій К.Л. – Запоріжжя : ТОВ “ЛІПС” ЛТД, 2016. – 205 с. (лист МОН про надання грифа “Рекомендовано Міністерством освіти і науки України” від 20.05.2015 р. № 1/9-249).